

Розвиток фандрейзингової діяльності в контексті забезпечення конкурентоздатності українських університетів

Красуля Алла Вікторівна,
к.пед.н., ст. викладач кафедри ГФ,
факультету іноземної філології
та соціальних комунікацій,
СумДУ,
krasalla77@gmail.com

Фандрейзинг як інноваційний освітній феномен

Джерело покращення ресурсного забезпечення університету для реалізації навчальних, науково-дослідних та соціально-орієнтованих проектів.

Диверсифіковане фінансування університетів – одне з найважливіших питань на порядку денному сучасної вищої освіти і досліджень по всьому світові.

Фандрейзингова діяльність у вищій освіті – це комплексна системна діяльність професійних менеджерів із фандрейзингу, яка спрямована на залучення ресурсів (фінансових, людських, матеріальних, інформаційних, технічних, технологічних, часових тощо) від приватних донорів, громадських благодійних організацій, органів влади, необхідних для організаційної підтримки університету та реалізації його статутної діяльності або інших суспільно значимих некомерційних проектів.

Філантропічна культура

- * **Філантропія в Америці** – публічне вираження своїх суспільних і громадянських цінностей. Це *обмін фінансового, людського та соціального капіталу*, що дозволяє простим громадянам з різним рівнем достатку *надавати благодійницьку підтримку на користь суспільного блага*.
- * Філантропія має важливе значення для **життєздатності демократії**, бо вона *привертає увагу до важливих справ та інноваційних шляхів вирішення проблемних ситуацій*, в яких держава та бізнес найчастіше є менш ефективними.
- * (Jessica Chao, 2002/2008, С. 816).

Що таке філантропія?

Філантропія

(грец. philanthropia – φίλέω, «любити» і ἄνθρωπος, «чоловік», «любов до людей») – доброзичливе ставлення до людини взагалі, благодійність, жертвування своїм часом, грошима, репутацією задля благочинності, заступництво нужденних, людинолюбство, безкорислива допомога. У словниках йдеться, що «філантропія» – те ж саме, що благодійність, тобто це – повні синоніми.

* «Від надання ковдр, курей і свічок до багатомільйонних подарунків і мільярдних кампаній, *благодійна підтримка вищої освіти США* є частиною американського етосу з моменту заснування колоніальних коледжів».

*

В 1992 році Пітер Добкін Холл зазначив, що «жодна сила не є більш відповідальною за виникнення сучасного університету в Америці, ніж *благодійницька діяльність приватних осіб та фондаций*».

Створення нової парадигми фінансування вищої освіти

- М. G. Yudof (2009)

«В 1980-х роках *фінансування ВО США* складало 17% із державного бюджету, а тюрем – 3%. Сьогодні – 9% та 10% відповідно».

- М. Р. McKeown (1996, С. 84-85)

«Маємо знайти компроміс для збереження *традицій та поліпшення якості державної ВО* в контексті сучасних мінливих соціально-економічних умов нового тисячоліття».

Вища освіта США фінансується з трьох джерел:

Плата за
навчання

Гранти

Джерела
фінансу-
вання

Благодійні
внески

Джерела ресурсної підтримки ВНЗ:

- * гранти міжнародних благодійних організацій і фондів; цільові кошти з місцевого бюджету; державні та регіональні цільові програми; спонсорська/філантропічна підтримка комерційних організацій, банків, корпорацій, індивідуальних донорів; благодійні внески громадян; внески випускників *alma mater* тощо.

Світова практика ендавмент-фондів

* Міжнародна практика:

- Широко використовуються розвинутими країнами для фінансування сфери освіти, охорони здоров'я та культури.

* Українська практика:

- Відсутнє належне регулювання на рівні чинного законодавства.

- Поширення не набули через брак довіри та високу ймовірність зловживань.

- Україна дещо відстає від означеного процесу, оскільки створення таких фондів, скоріше їх прообразів, тільки розпочинається.

Світова практика ендавмент-фондів

- * У провідних університетах світу на надходження із ендавмент-фондів припадає 25-45% доходів їхніх бюджетів.
- * Світова практика фондів цільового капіталу нараховує більше ніж 500-річну історію.
- * Найбільш розвинута система ендавментів у США

Порівняльна таблиця відносних розмірів ендавментів університетів США та валового внутрішнього продукту (ВВП) окремих країн світу у 2017 р., USD дол.

Університет	Ендавмент університету, USD дол.	Країна та її ВВП, USD дол.
Harvard University	32.334.293.000	Йорданія – 31.015.293.496
Yale University	20.780.000.000	Замбія – 20.590.283.022
University of Texas System (system- wide)	20.448.313.000	Афганістан – 20.497.707.409
Stanford University	18.688.868.000	Гондурас – 18.434.002.403
Princeton University	18.200.433.000	Габон – 18.377.083.881
Massachusetts Institute of Technology	11.005.932.000	Буркіна Фасо – 10.726.304.841
Texas A & M System	8.372.010.000	Мальта – 8.721.923.077
Columbia University	8.197.880.000	Гаїті – 7.843.484.458
Northwestern University	7.883.323.000	Таджикистан – 7.632.614.221

Ендавмент, цільовий фонд

(англ. Endowment - вклад)

* ВНЗ має право «засновувати сталий фонд (ендавмент) та розпоряджатися доходами від його використання відповідно до умов функціонування сталого фонду, а також отримувати майно, кошти й матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу»

Джерело: Закон України «Про вищу освіту» (2014), розділ XII «Фінансово-економічні відносини у сфері вищої освіти»

Програми по роботі з випускниками

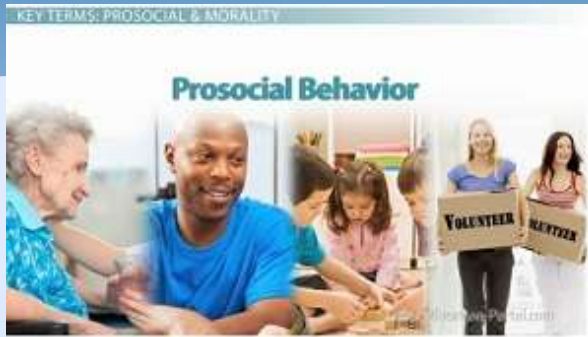
- * Дослідження Массачусетського технологічного інституту підтверджують, що ступінь *заангажування випускників в університетському житті*, безпосередньо впливає на рівень їхньої фінансової підтримки *alma mater* у майбутньому.
- * ВНЗ не може досягти свого повного потенціалу без активного *залучення своїх випускників*.

**Незважаючи на складні економічні часи, випускники
будують культуру благодійності у ВО!**

відео <https://www.youtube.com/watch?v=SsufMgFk76Y>

A PASSION for excellence
Alum helps Cal tap its fundraising potential

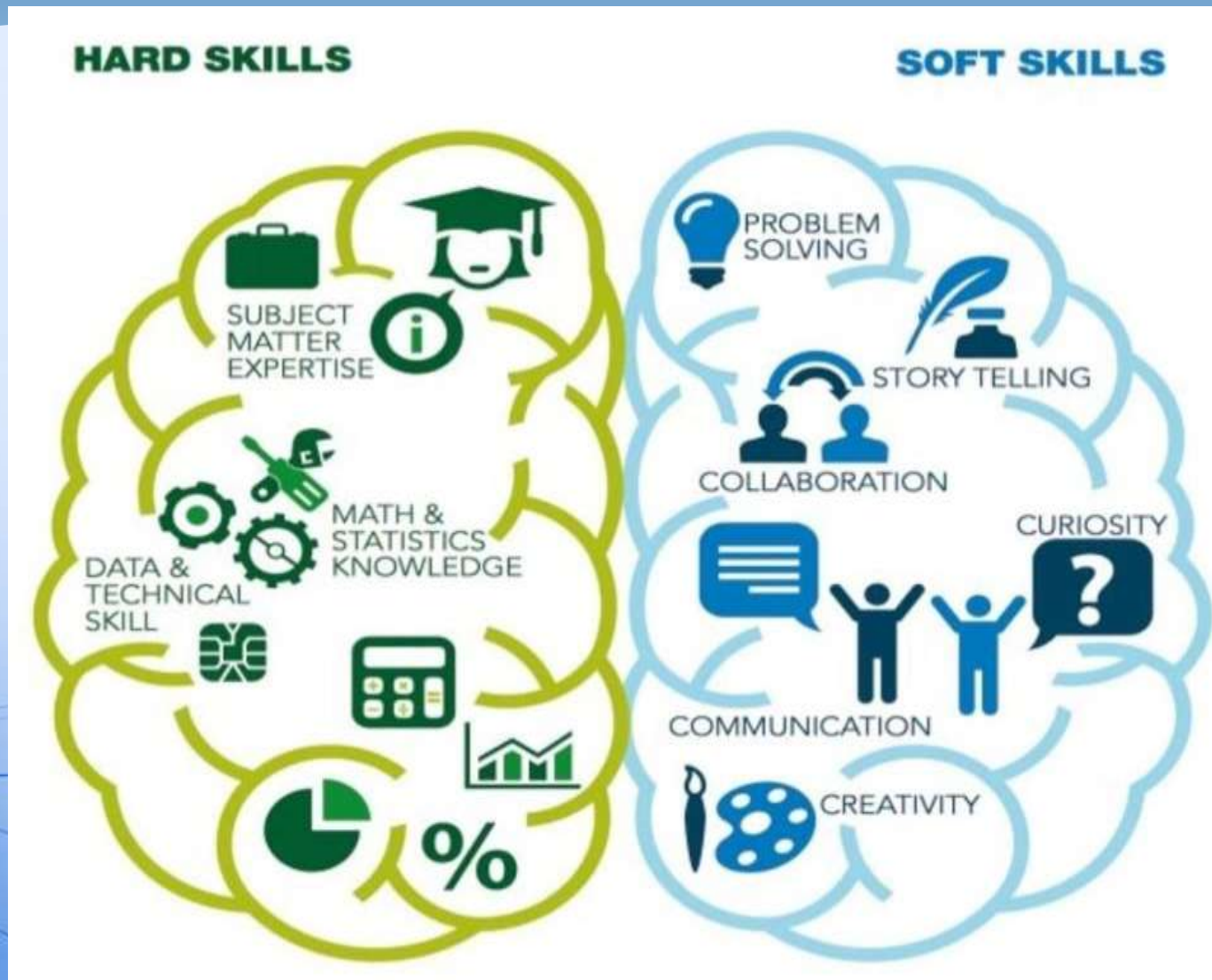
Університет виховує активного громадянина

* Яким чином університет може залучати студентів і випускників до **просоціальної поведінки**, а точніше до підтримки **alma mater** після закінчення вишу?

Як прищепити філантропічну культуру – бути добродійними, жертвувати своїм часом, грошима, знаннями задля ВНЗ?

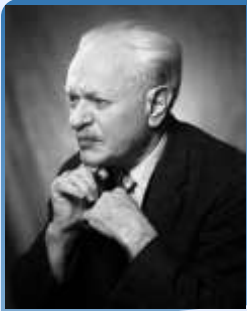
Професійні ('hard') та соціально-комунікативні ('soft') навички

Концепції фандрейзингової діяльності в теорії вищої освіти США

Теорія ідентифікації:

історична довідка

* Kenneth Burke (1897–1993), американський філософ, автор «A Rhetoric of Motives» (1969)

* В 1990-х роках

Paul Schervish & John Havens розробили
Теорію ідентифікації через дбайливість
(**яким чином, чому і скільки** люди допомагають іншим)

Schervish & Havens (2002, С. 49):

«учасники дослідження як правило, згадували конкретний момент, коли ідентифікація з іншою людиною змінила ставлення до життя, стала мотивом прояву турботи і призвела до довгострокової філантропічної діяльності».

Що таке «ідентифікація»?

* Визначення:

* у **соціальній психології** – процес ототожнення індивіда з тим або іншим об'єктом, людиною або групою, що відбувається на основі засвоєння властивих ним стандартів, цінностей, соціальних установок і ролей.

за Фрейдом — форма психологічного захисту у вигляді переносу образу іншої людини на себе. Механізм психологічного захисту, що полягає в ототожненні індивідом себе з іншою людиною або групою людей.

Ідентифікація допомагає людині опанувати різні види діяльності, засвоювати норми поведінки та соціальні цінності.

4 види ідентифікації:

Матеріальна:
товари,
майно,
особисті речі

Ідеалістична:
ідеї, погляди,
почуття й
цінності

Формальна:
участь в
спільному
заході/
проекті
організації

Містифікаційна:
сприйняття
людини як
харизматичного
лідера через
особисті якості

Теорія соціальної ідентичності та організаційна ідентичність

* Організаційна ідентифікація, як складова теорії соціальної ідентичності, відбувається, коли індивідуум визначає себе приналежністю до організації.

* В контексті ВО такі асоціації як «я студент ... університету...» або

«я випускник... університету...» – приклади організаційної ідентифікації.

(Ashforth & Mael, 1989, 1992)

Випускники чітко концептуалізують свою організаційну ідентичність:

- * (1) «університет можна вважати **«голографічною організацією»**, тобто такою, члени якої поділяють спільну організаційну ідентичність;

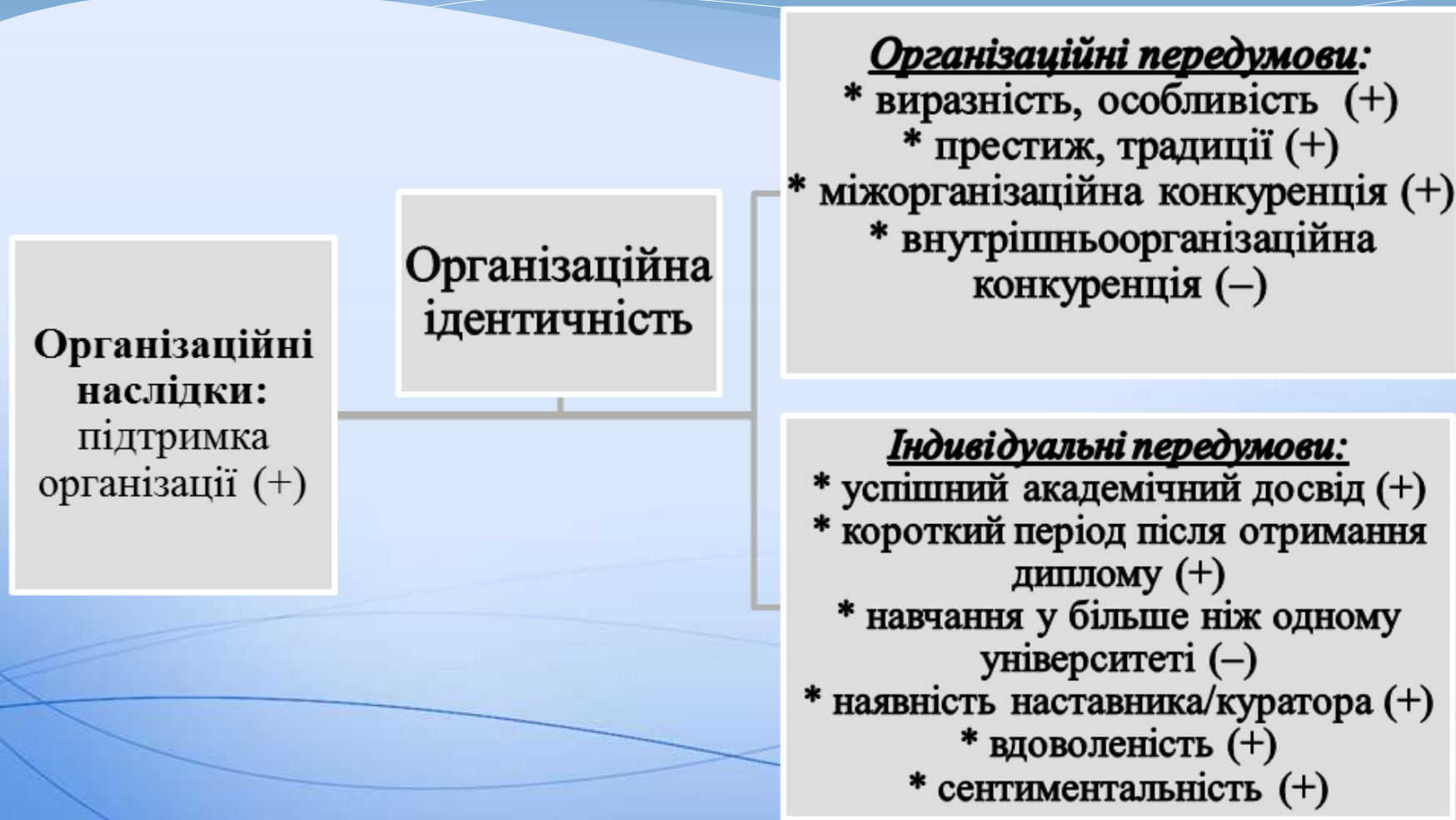
Mael and Ashforth (1992)

- * (2) з огляду на те, що випускники є **важливим джерелом ресурсної підтримки ВНЗ**, найбільш вірогідно, що їхня ідентичність значним чином впливатиме на благополуччя відповідної alma mater

Albert and Whetten, (1985, С. 104)

Модель співвідношення складових організаційної ідентичності

Джерело: Drezner N. D. Philanthropy and Fundraising in American Higher Education (2011)

Роль випускників у фандрейзинговій діяльності ВНЗ

Відділ по роботі з випускниками має працювати задля підтримки інституціональної місії університету. Участь випускників у житті alma mater пробуджує інтерес, що потім переростає в підтримку ВНЗ.

Забезпечити випускників різноманітними якісними програмами

Асоціація випускників:

- * Донори/благодійники, виконавчі директори наглядової ради університету, рекрутери студентів, професійні консультанти, юристи, запрошені лектори, професори, підприємці, які надають свої професійні послуги, забезпечують робочі місця для майбутніх випускників, лобіюють законодавчі ініціативи в сфері ВО, організовують спеціальні заходи по збору ресурсів (фандрейзингові кампанії), допомагають в організації наукових досліджень, надають іменні стипендії і т. п.

Програми для випускників:

- * • Участь випускників в *агітаційних кампаніях* по запрошенню студентів до навчання в університеті.
- * • Допомога студентам з *профорієнтацією та працевлаштуванням*, виступи випускників з лекціями в університеті, візити студентів до місця праці випускників.
- * • Програми по залученню студентів (майбутніх випускників) до *співпраці з університетом*.
- * • *День відчинених дверей, День випускника* та інші заходи з метою запрошення випускників до університету.

Програми для випускників:

- * • Зустрічі з однокурсниками в університеті.
- * • Нагороди та відзнака успішних випускників.
- * • Програми для молодих випускників.
- * • Програми для старших випускників.
- * • Асоціації та регіональні клуби випускників.
- * • Інформаційні бюлетені, журнали, газети та інші публікації для/про випускників.
- * • Табори відпочинку для сімей випускників.

Програми для випускників:

- * • *Освітні послуги* для випускників в рамках програми навчання протягом життя.
- * • *Туристичні послуги та програми відпочинку* для випускників.
- * • *Програми волонтерських громадських робіт* для випускників.
- * • *Законодавчі програми* із залученням випускників, з метою лобіювання законодавчих ініціатив на підтримку благодійництва та філантропічної допомоги вищій освіті.
- * • *Інформаційно-пропагандистські програми* для відновлення відносин з випускниками, які не підтримують зв'язки з alma mater.

Взаємозв'язок відділу по роботі з випускниками та з фандрейзингу

* «friend raisers» versus «fund raisers»

Асоціація випускників

- * Формує базу даних, за допомогою якої випускники зможуть підтримувати зворотний зв'язок з ВНЗ, дізнаватися про події, що відбуваються в університеті, відвідувати різні заходи, зустрічатися з одногрупниками, встановлювати контакт з викладачами.
- * 1.1 Асоціація випускників – некомерційне партнерство, створене для об'єднання випускників, їхнього **соціального просування та розвитку**, а також **використання їхнього наукового, духовного та економічного потенціалу для зміцнення статусу ВНЗ**.
- * 1.2 Асоціація створюється і діє на основі **принципів самоврядування, добровільності та рівноправності** членів, відповідно до чинного законодавства України.
- * 1.3 Рішення про створення Асоціації приймається за **пропозицією ініціативної групи** на засіданні вченої ради університету.
- * 1.4 Керівництво Асоціацією здійснює Правління Асоціації, створене за пропозицією ректорату та ініціативної групи з числа випускників університету. До складу Правління можуть входити випускники всіх факультетів. Члени Правління простою більшістю голосів обирають Президію Правління Асоціації та Голову Президії Правління Асоціації.

Заангажування студентів та молодих випускників: важливість виховання наступного покоління донорів

* «Отже, навчання благодійності має відбуватися з покоління в покоління. Справа тут не лише в наданні благодійного внеску нужденному. **Розвиток філантропічної культури** – це навчання родин рік за роком, в ході розвитку й переходу дітей в молодь, молоді в зрілих чоловіків та жінок»

– «*Generation to Generation*», *The New York Times*,
17 грудня 1937 року

Залучення студентів до благодійництва та участі в фандрейзингових кампаніях

* «Поговоривши зі студентами лише перед випуском з університету, ви не зможете виховати чуйних прихильників ВНЗ, а потім очікувати, що вони реагуватимуть на ваші звернення та прохання, надаючи щедрі подарунки *alma mater*. ... Протягом чотирьох років їхнього навчання в університеті необхідно діяти згідно з *систематичним планом для майбутніх випускників*, щоб стимулювати їхній інтерес до життя університету, і якщо ви не отримаєте зворотній зв'язок від них протягом цього часу, то 99% ймовірності того, що позитивної реакції від них не буде з плином часу»

(Brawley, 1981)

Філантропічне моделювання (Philanthropic modeling)

* П. О. Бйорховде (Bjorhovde, 2002b)

«усвідомлення цінності філантропії, набуття особистісних якостей та благодійницька діяльність відбувається в наслідок *трьох базових видів навчання:*

- 1) **моделювання**, до складу якого входить візуальні та аудіальні моделі;
- 2) **когнітивне навчання**, що поєднує мислення та мовлення;
- 3) **емпіричне навчання**, яке містить в собі виконання певних дій»

Навчання філантропії

чотири концепції навчальної програми:

Vjorhovde (2002a, 2002b, С. 13)

Фактична концепція знайомить студентів з благодійністю як «найважливішою суспільною силою» американської культури через вивчення історії філантропії, впливу уряду на її становлення й розвиток правової бази та її ролі в громадянському суспільстві.

Засади **мотиваційної концепції** роз'яснюють причини, що стимулюють до благодійності, а також підкріплюють ідею того, що будь-хто може бути філантропом, не зважаючи на матеріальний достаток (наприклад, волонтером).

До складу **процедурних засад** входять методи навчання студентів благодійності.

Особистісна концепція показує студентам яким чином їхня філантропічна підтримка допомагає іншим.

Дякую за увагу!

«Фандрейзинг – це витончене мистецтво
навчання дарувати радість»

Генрі А. Россо, засновник школи фандрейзингу в Сан
Франциско, США (1917–1999)

Відео <https://www.youtube.com/watch?v=djQjeF7ZQR4>

